

Rozhovor s Tomášem Rothröcklem

Zdeněk Patzelt

35 let žijete v Podyjí, 25 let jste ředitelem národního parku. Pamatujete si ještě, čím vás jeho krajina okouzila?

Fascinovala mne svou opuštěností a divokostí. Ten obraz byl velmi působivý.

Dokážete těch 25 let zhodnotit, co pro Národní park Podyjí znamenaly?

Především byla zajištěna komplexní velkoplošná ochrana území. Míňeno institucionálně, legislativně, organizačně a provozně. I zahraniční kolegové oceňují, že správy našich národních parků drží všechny klíčové kompetence v jedné rukách, speciální státní správu, péči o území, které je v majetku státu, zejména o lesy, ale i nelesní plochy, vztahy s veřejností, prezentaci území, environmentální výchovu a osvětu, výzkum, monitoring a mezinárodní vztahy.

Klíčové bylo rovněž poznávání hodnot tohoto území, a to nejen z hlediska přírodních, ale

i sociálních věd. Díky vyhlášení Podyjí chráněnou krajinnou oblastí a posléze národním parkem se podařilo přitáhnout pozornost vědců a z „mapování“ území začalo být zřejmé, že nejvyšší možná ochrana přírody a krajina Podyjí je namístě.

Podyjí je příhraniční území. Co naše vztahy se sousedem, jaké jsou evropské souvislosti?

Projektem česko-rakouské bilaterální ochrany Podyjí–Thayatal se podařilo symbolicky prolomit železnou oponu (i když jí kus – 300 m – zůstalo v Čížově a tu už bourat nechceme). Na poli mezinárodním to byl správný krok do Evropy, ceněný jako příklad dobré přeshraniční spolupráce. Správa NP Podyjí se začlenila do dalších mezinárodních ochrannářských struktur. Jsme členy EUROPARCu, federace evropských chráněných území, členy iniciativy TransParcNet, spolu s naším přeshraničním partnerem NP Thayathal jsme držiteli Evropského diplomu Rady Evropy pro chráněná území.

Jak vznikla Správa NP Podyjí?

Na dobrých základech někdejší Správy CHKO Podyjí (četla tehdy 4 zaměstnance) se podařilo zřídit instituci novou, schopnou zajišťovat komplexní ochranu tohoto území. A bylo tomu tak i díky soustavné podpoře ze strany zřizovatele, tedy MŽP. Podmínkou přirozeně bylo i materiálně-technické a personální vybavení Správy.

Národní parky se nezdá setkávají s nepochopením a nepřijetím ze strany místních obyvatel. I když předpokládám, že se asi neobejdete minimálně bez jejich respektu.

Snad jsme vstoupili do povědomí místních lidí nejen jako šedá úřední instituce, ale i jako organizace, která má daleko širší záběr a neopomíjí péči o vztahy v místě, zejména na poli kulturním a společenském. Snažíme se o pravidelné výstavy, koncerty, projekce filmů a další drobné akce, jako je například vítání jara. Permanentně komunikujeme se zdejšími školami. Z širšího pohledu sem patří i záchrana objektů kulturního dědictví, zejména objektů drobnější architektury, které jsou součástí krajiny NP Podyjí a jsou v naší správě. Příkladem jsou tzv. Vranovské salety, soubor drobných památek s letohrádky, vyhlídkami, zastaveními, studánkami, kapličkami a obelisky.

Správa NP má kompetence i v ochranném pásmu...

Tato často opomíjená oblast je velmi hodnotná, je to takové předpolí NP, které má smazávat ostrou hranu jeho hranice. Jako krajina od pradávna obhospodařovaná člověkem si s sebou nese obraz starobylosti. Její příroda je pestrá, zejména v některých sídlech a jejich blízkém okolí. Bylo by dobré tvář kulturní krajiny kultivovat, obnovovat, ne jako kulisu nebo rezervaci, ale aby byla funkční, esteticky působivá, ke které mají místní lidé vztah. Kultivovat se však musí v této souvislosti i názory některých místních

politiků. Krajina, kterou přetvořil socialistický zemědělec, je územím, které je stále ve svrabu. Citelně tu chybí drobné krajinné struktury. Soustavná péče o ochranné pásmo je nepochybně dnešní výzvou a velkým úkolem.

Jak slaví národní park? Sejde se rodina zakladatelů, znojemské víno teče proudem?

Neřekl bych, že slavíme, spíše si to s veřejností a spolupracujícími odborníky připomínáme podobně jako Národní park Šumava, s jehož správou některé ty „čtvrtstoletní“ akce sdílíme. Měli jsme slavnostní premiéru dokumentárního filmu Obrázky z Podyjí a dalších snímků pod názvem Podyjský kaleidoskop. Na jaře jsme ve znojemském Jihomoravském muzeu zahájili výstavu k našemu čtvrtstoletí. Pořádáme vycházky, besedy, přednášky, dvě naše výstavy mohli návštěvníci spatřit na Šumavě. Vyvrcholením byla na konci září odborná konference s mezinárodní účastí České národní parky 2016 v Praze a setkání v Lichtenštejnském paláci spojené s výstavou na Kampě. V listopadu, opět po pěti letech, proběhne ve Znojmě bilanční odborná konference „NP Podyjí – 25 let očima vědy“.

Jaké byly vaše osobní začátky v Podyjí?

Začal jsem pracovat na Správě CHKO Podyjí v 80. letech jako elév pod tehdejšími šéfy Jaroslavem Krejčím. Zpočátku jsme byli na tu práci sami dva. Krejčí byl okresním konzervátorem státní ochrany přírody, a jestli mě někdo uvedl do problematiky ochrany přírody, znalosti místa a naučil mne zapalovat cigaretu brýlemi koncentrovaným slunečním paprskem, tak to byl právě on. Byli jsme si blízcí i ve světónázorech, vyslechli i mnohé soudružské rady (nejednoho zastánce zemědělské velkovýroby) na způsob „keře nejsou k žrádlu“. Pak jsem odešel ze Správy CHKO na dlouhých pět šest let na centrální pracoviště SÚPPOP (Státní ústav památkové péče a ochrany přírody). Měl jsem na starosti velkoplošná chráněná území. Vnímám jsem tu kontinuitu oboru, provázanost se zakladateli oboru, jako byl například dr. Maximovič, první ústřední konzervátor ochrany přírody z dob první republiky, a jeho následovníci. Pracovali zde osobnosti jako Čeřovský, Maršáková, Petříček, Skřivánek, Rívolová, Hromas, Kučera, Bíba, Trpák a mnozí další, vděčím jim za mnohé.

Ing.Tomáš Rothröckl (1955)

ředitel Správy Národního parku Podyjí od r. 1991. Podílel se na založení a práci Správy Chráněné krajinné oblasti Podyjí, později i Správy Národního parku Podyjí. Koncem 80. let působil jako vedoucí odborný pracovník ve Státním ústavu památkové péče a ochrany přírody v Praze. Specializuje se na obor územní ochrany přírody. Je jedním z iniciátorů bilaterálního národního parku Podyjí–Thayatal. V první polovině r. 2010 vykonával funkci náměstka ministra životního prostředí.

Dokážete si představit sci-fi scénář, co by bylo, kdybychom v ČR neměli národní parky?

Spíše to obrátím k obecnější otázce směřující na potřebnost ochrany přírody. Nestydím se za to, že přírodu chráníme před člověkem, neb jedním dechem můžu dodat, že také pro člověka. Civilizace tu po staletí nabourává přírodní rovnováhu planety a lidská společnost si postupně buduje brzdy v podobě systémů a institucí. Dnes je v tom pramálo romantismu, překonala ho pragma-

25 let Národního parku Podyjí Čtvrtstoletí pro přírodu

tická a odborně podložená snaha zachránit v mnohých případech ty „poslední zbytky“. „Za bolševika“ jsem zažil severočeský „černý trojúhelník“, emisemi zdevastovanou velkou část republiky, krásám lužní krajiny pod Pálavou vnucenou soustavu nádrží Nové Mlýny, stavbu krkonošských lidojemů s Labskou boudou a hotelem Horizont v čele, nakonec i prohru se znásilněním Dunaje u Gabčíkova. O to víc se ptám, proč dnešní společnost při všem našem „vědění a poučení se z krizových vývoji“ nechápe potřebu ochrany přírody v národních parcích, nebo je považuje pouze za dobré tělocvičny v přírodě? O to víc nechápu, proč není zdravá krajina pro mnohé tou nejvyšší estetickou hodnotou, ale pouhým výrobním prostředkem? A proč naše společnost vůbec někomu dovolí, že je exhumována ona zruďná myšlenka na další zmermomocnění říčních krajín projektem kanálu Dunaj–Odra–Labe?

Jaké má Správa parku plány do blízké budoucnosti?

Každá instituce se potřebuje rozvíjet a reagovat na měnící se potřeby zřizovatele, potažmo celé společnosti. Pochopitelně je tu nutnost dále zajistit chod instituce po materiálně-technické stránce. Konkrétně mám na mysli snahu dát naší správné budově z konce 30. let novou tvář. Prošla si v minulosti nevhodnými rekonstrukcemi, teď je na čase to napravit, rozšířit její užžitnou plochu třeba o přijímací prostory pro návštěvníky s bezbariérovým vstupem nebo archiv. Také myslím na Andělský mlýn, renesanční soliterní památku, poslední dochovaný mlýn v Podyjí, který po rekonstrukci otevřeme veřejnosti. Třetím ambiciózním projektem, s nímž počítáme, je vybudovat provoz školy ochrany přírody v Čížově jako „laboratoř v přírodě“.

Je ještě co měnit a napravovat ve srovnání s Evropou a světem?

Z pohledu systému národních parků u nás asi ne. Takže vlastně do budoucna by bylo dobré udržet současný vějíř kompetencí, který naše správy parků mají. A také efektivně komunikovat s místní veřejnou správou, místními lidmi. Oni zde žijí a Podyjí by mělo být s nadsázkou „jejich“ parkem.

Za neméně důležité považuji nebát se prosazovat poslání národních parků, tedy ochranu přírodních procesů, ochranu tzv. divoké přírody.

Téma „divočiny“ se poslední dobou dostává do vášnivých debat nejen na poli ochrany přírody, dotýká se i vás osobně?

Dotýká se mne velmi. Lidé oprávněně chtějí, aby ve vybraných částech státního území, byť minimálních, byla místa, kde má „příroda přednost před člověkem“. Kde se do ní „nemontují“ inženýři, kteří si myslí, že znají vše. Ostatně i po letmém kritickém sebezpytu musíme smeknout a o dva kroky poodstoupit. Je to výhradně příroda, nikoliv člověk, kdo tu po věky prokazuje svou neomylnost. Ona sama je tím nejvyšším principem, který nutně stojí nad všemi managementovými plány.

Děkuji za rozhovor.